

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 27. maj 2025

Orientering nr. 11/2025

Politisk uro om Suðuroy-tunnelen og pensionsalderen

Lagtingets arbejdsår sluttede med politisk uro og splittelse i landsstyrekoalitionen og internt i partierne. Fire omdiskuterede og sammenknyttede lovforslag (se bl.a. Orienteringerne nr. 08/2025 til 10/2025) var den 19. maj 2025 til 3. behandling. Her blev to af lovforslagene – henholdsvis om projektering og udbud af Suðuroy-tunnelen og om at ændre lov om en investeringsfond for Færøerne mhp. blandt andet at kunne yde et rente- og afdragsfrit lån til selskabet bag Suðuroy-tunnelen (P/F Suðuroyartunnilin) – sendt tilbage til Finansudvalget efter intens debat og kritik af uklare finansiering, linjeføring og sikkerhed.

Herudover blev de to andre lovforslag – henholdsvis om at forhøje pensionsalderen og om at indføre en tidsbetinget pensionsordning for dem, der har været længst på arbejdsmarkedet – trukket tilbage af landsstyremedlem for social- og kulturanliggender, Eiríkur í Jákupsstovu (Tjóðveldi). Dette skete på anbefaling fra koalitionsledelse med det formål at foretage ændringer, der kan imødekomme fagforeningernes kritik.

Især lovforslaget om Suðuroy-tunnelen har haft særdeles høj prioritet for lagmand Aksel V. Johannesen (Javnaðarflokkurin). Samtlige partier i Lagtinget indgik den 8. november 2024 aftale om videre skridt mod at realisere en undersøisk tunnel til Suðuroy (se Orientering nr. 18/2024), og lagmanden har med henvisning hertil generelt givet udtryk for, at han var sikker på, at sagen ville blive stemt igennem.

Ifølge politisk kommentator Beinta Løwe er det, der står tilbage efter forløbet under 3. behandlingen derfor også, at koalitionen nu står internt splittet og svækket, omend den lykkedes med at redde sig selv. Lagmanden udtrykte således ærgrelse fra Lagtingets talerstol over resultatet: *”Det var i november sidste år, at alle partierne underskrev en aftale om, at man skulle bygge en Suðuroy-tunnel ... Som jeg fornemmer, er der ret mange både fra oppositionen og fra koalitionen, som er løbet fra den aftale, vi indgik ... Og det høres fra Lagtingets talerstol og andre steder, at det skyldes nye oplysninger og ny linjeføring, og at de derfor måske har lyst til at ændre holdning. Det er så det, det er. Og jeg synes, det er lidt ubehageligt, for jeg mener, at hvis man havde hang til noget andet, så kunne man også have taget det op med den politiske følgegruppe og forsøgt at få dem til at gøre noget andet og undersøge noget andet. Det er desværre ikke sket, og det kommer så her i Lagtinget.”*

Der har været udtrykt kritik af lovforslaget om Suðuroy-tunnelen fra flere kanter, herunder fra Landsbanki Føroyar (Færøernes Landsbank), Búskaparráðið (Færøernes Økonomiske Råd), fra flere medlemmer af oppositionen og fra enkelte koalitionsmedlemmer. Ifølge politisk kommentator Ingi Samuelsen er den mest usædvanlige og ”skadelige” kritik imidlertid kommet fra Jóannes Eidesgaard tidligere lagmand og formand for Javnaðarflokkurin. Jóannes Eidesgaard skrev således på Facebook to dage før 3. behandlingen, at Suðuroy-tunnelen kunne gå fra at være en vindesak til en tabesak, hvis lagmanden ikke straks ændrede sin tilgang: *”Mit bedste råd til lagmanden er derfor, at han trækker sagen tilbage og forbereder den godt og grundigt, således at Lagtinget senere i år kan tage stilling til den på et fuldt oplyst grundlag. Måden*

hvorpå man trumfer og jager sager igennem, som har rejst så megen tvivl som denne, gør lagtingsmedlemmer til gidsler, for de har ingen mulighed for at gennemskue en sag, der har så mange løse ender som denne. Var der tale om et mindre lovforslag, man skulle tage stilling til, havde det sikkert været fint, men her er der tale om langt det største anlægsprojekt i Færøernes historie. Jeg fornemmer ikke så lidt magtarrogance i denne sag, hvor indvendinger og alternative forslag skubbes til side som irrelevante, og hvor kritiske spørgsmål bliver tolket som modstand mod, at der kommer en Suðuroy-tunnel.”

Eftersom Lagtinget efter 3. behandlingen gik på sommerferie, er det forventningen, at de to forslag om henholdsvis Suðuroy-tunnelen og Investeringsfonden, der ligger i Finansudvalget, bortfalder ved lagtingssamlingens afslutning til Olai (29. juli). Lagmanden fastholder dog, at han vil arbejde videre med sagen om Suðuroy-tunnelen og anser det for sandsynligt at opnå bred enighed, idet der ifølge ham alene er uenighed om linjeføringen m.v., ikke om nødvendigheden af selve tunnelen.

Ruth Vang: ”Set i bagklogskabens klare lys, havde det været bedre at beslutte pensionsalderen længe før tunnelen”

Lagmanden har i kølvandet på tilbagetrækningen af de to lovforslag om henholdsvis at forhøje pensionsalderen og om at indføre en tidsbetinget pensionsordning for dem, der har været længst på arbejdsmarkedet, udtalt, at tiltagene fortsat er nødvendige for at kunne håndtere de økonomiske holdbarhedsudfordringer og sikre det færøske velfærdssamfund. Han mener, at fagforeningerne generelt er enige heri, men at de ikke anser forslaget om tidsbetinget pension for godt nok, hvorfor der skal arbejdes videre med forslaget.

Landsstyremedlem for finansanliggender, Ruth Vang (Framsókn), bakker lagmanden op i, at en forhøjelse af pensionsalderen alt andet lige er en forudsætning for at sikre den økonomiske holdbarhed. Lagtingsmedlem Annika Olsen (Tjóðveldi) har udtalt, at hun finder det uværdigt og politisk skadeligt at knytte to så store og væsentlige spørgsmål som finansieringen af Suðuroy-tunnelen og forhøjelse af pensionsalderen sammen. Som svar på kritikken har Ruth Vang tilkendegivet over for KVF, at: *”Set i bagklogskabens klare lys, så havde det sikkert været meget bedre, at vi havde besluttet pensionsalderen længe før, tunnelen kom i Lagtinget. Men det var der ikke enighed om. Der var vilje i koalitionen til, at begge dele skulle behandles samtidig, og derfor er vi havnet i denne situation. Jeg tror, at man er vred over dette signal – som slet ikke var hensigten – om, at byggeriet af Suðuroy-tunnelen kræver, at vi forbyrger pensionsalderen. Det forstår jeg rigtig godt. Men det er jo ikke sådan. Det havde været nødvendigt at forbyrger pensionsalderen uanset.”*

Ifølge politisk kommentator Beinta Løwe, skyldes koalitionen tilbagetrækning af de to pensionsforslag primært, at Javnaðarflokkurin, der har rod i den traditionelle arbejderbevægelse, i forvejen står dårligt i meningsmålingerne og ikke har råd til at miste yderligere opbakning fra fagforeningerne.

Anna Falkenberg under Folketingets afslutningsdebat: Vi kommer ikke uden om, at der skal ændres i rigsfællesskabets konstruktion

MF Anna Falkenberg (Sambandsflokkurin) kom i sin tale i forbindelse med årets afslutningsdebat den 21. maj ind på samarbejdet i rigsfællesskabet og på behovet for en modernisering: *”...vi kommer ikke uden om, at der skal gøres ændringer i konstruktionen. Det ved vi alle sammen. Færøerne vil agere mere selvstændigt på udenrigsområdet. Ligeledes bliver Færøerne inddraget mere og mere i forsvars- og sikkerhedspolitik, som ellers er et område, som ikke er hjemtaget ifølge hjemmestyreloven. Som det eneste parti på Færøerne, har vi (red.: Sambandsflokkurin) offentliggjort et politisk udspil, der peger konkret på, hvordan rigsfællesskabet bør moderniseres. Og med risiko for at gentage mig selv, så vil vi, at moderniseringen skal bygge på stordriftsfordelene og retssikkerheden i et nyt fællesskab.”* (se Temaorienteringerne nr. 1/2024 og 1/2025.)

Sjúrður Skaale under Folketingets afslutningsdebat: Bruger Rusland fiskerisamarbejdet med Færøerne til at opnå konkrete politiske mål?

MF Sjúrður Skaale (Javnaðarflokkurin) havde i sin tale under afslutningsdebatten fokus på den fiskeri- og handelsmæssigt tætte relation mellem Færøerne og Rusland. Et samarbejde, som går tilbage til 1977, og som ifølge Sjúrður Skaale også i dag af russerne anses som ”godt” trods færøsk afstandtagen og sanktioner mod Rusland ifm. Ruslands fremfærd i Ukraine. Sjúrður Skaale henviste her til både historiske og nutidige eksempler på russisk velvilje over for Færøerne. Han fremhævede bl.a., at man i år i det russiske statsmedie ”Pravda” har set kritik af Danmark som ”antirussisk”, alt imens samarbejdet med Færøerne er beskrevet som positivt og som et grundlag for udviklingen af en stærk alliance, hvor Rusland måske en dag vil have en flådebase på Færøerne. I sin tale stillede Sjúrður Skaale derfor bl.a. følgende spørgsmål: *”Er der her en sammenhæng mellem økonomi og politik? Handler de russiske myndigheder alene ud fra hensyn til fiskeri og indtægter, eller spiller strategiske vurderinger ind? ... Handler det ... også om at bruge det økonomiske samarbejde til at opnå konkrete politiske mål? Det handler i hvert fald om tillid. Det handler om, hvorvidt vi kan have tillid til, at Rusland IKKE har de mål med samarbejdet, som de selv siger, at de har.”* I et Facebook-opslag om talen stiller Sjúrður Skaale desuden spørgsmål ved, om færinger er en smule ”godtroende”, hvad russiske intentioner angår, om danske myndigheder løfter ansvaret for Færøernes sikkerhed, eller er en smule for ”passive”, og om EU ikke forstår, hvor stor strategisk betydning et tæt økonomisk samarbejde har.

Elon Musk har nu tilladelse til at levere internet til Færøerne

Elon Musks selskab, Starlink, der for nylig etablerede sig i Tórshavn (se Orientering nr. 08/2025), har nu fået tilladelse til at levere satellitbaseret internet til såvel virksomheder som private husholdninger på Færøerne. Ph.d. i datalogi, Eyðun E. Jacobsen har bl.a. udtalt til KVF, at en satellitforbindelse – i tillæg til internettet leveret via søkabler – i udgangspunktet er godt for Færøerne, men også forbundet med en risiko: *”Siger du Starlink, siger du Elon Musk, og så siger du Donald Trump. Og der har været nogle hændelser, som er værd at skrive sig bag øret. Den ene er, at Musk tidligere i år har sagt, at hvis han slukkede Ukraines satellitforbindelse, så havde de tabt krigen. Sådanne udsagn fra en teledbyder vækker jo ikke tillid. Så det er problemet ved Starlink.”*

Eyðun E. Jacobsen bekræftede desuden studievært John Johannesens ord om, at Elon Musk og USA's præsident Donald Trump potentielt kan få magt til at ”slukke” for Færøerne, hvis færinger skulle gå hen og fornærme dem. Eyðun E. Jacobsen mindede i den forbindelse om, at Færøerne, inkl. færøske offentlige institutioner, i forvejen er afhængige af tjenester fra andre store amerikanske selskaber, herunder Microsoft, der for nylig blev presset af præsident Donald Trump til at lukke for den Internationale Straffedomstols mail-tjeneste, fordi præsidenten havde set sig vred på chefanklager Karim Kahn. Eyðun E. Jacobsen konkluderede, at Færøerne bl.a. af disse grunde er sårbar og skal opbygge større digital modstandskraft.

Transportminister Thomas Danielsen har besøgt Færøerne

Transportminister Thomas Danielsen besøgte Færøerne den 26. maj 2025, hvor han ifm. med møde med landsstyremænd for fiskeri- og infrastrukturanliggender, Jóhan Christiansen (Tjóðveldi), indgik aftale om gensidig anerkendelse af færøske og danske digitale kørekort. Se Transportministeriets pressemeddelelse om aftalen [her](#).

Transportministeren mødtes endvidere med landsstyrekvinden for udenrigs- og erhvervsanliggender, Sirið Stenberg (Tjóðveldi). Parterne underskrev på mødet en fælleserklæring om at tilvejebringe hjemmel til, at Færøerne kan overtage luftfartsområdet i etaper. Det videre arbejde med at udmønte de kommende hjemler vil ske i samarbejde mellem danske og færøske myndigheder. Se Transportministeriets pressemeddelelse om fælleserklæringen [her](#).